

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

НАУКА, ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО
В УМОВАХ ЗМІН: ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЇ

SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY IN A CHANGING
WORLD: CHALLENGES AND INNOVATIONS

Збірник тез доповідей
Book of abstracts

10 жовтня 2025 р.
October 10 2025

м. Кременчук, Україна
Kremenchuk, Ukraine

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

НАУКА, ОСВІТА І СУСПІЛЬСТВО В
УМОВАХ ЗМІН: ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЇ

SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY IN A CHANGING
WORLD: CHALLENGES AND INNOVATIONS

Збірник тез доповідей
Book of abstracts

10 жовтня 2025 р.
October 10 2025

м. Кременчук, Україна
Kremenchuk, Ukraine

ЗМІСТ CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ SECTION 1. PEDAGOGICAL SCIENCES	12
Гребінчак О. І. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ У ЗМІШАНОМУ НАВЧАННІ	12
Коваленко М. С., Крупський Я. В. АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ “ОПРАЦЮВАННЯ ОБ’ЄКТІВ МУЛЬТИМЕДІА”	15
Lychuk S. V., Savchuk L. D. USING PODCASTS IN FOREIGN (UKRAINIAN) LANGUAGE CLASSES	18
Мулярчук С. П., Крупський Я. В. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ JUPYTER NOTEBOOK ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ВІЗУАЛІЗАЦІЮ АЛГОРИТМІВ СОРТУВАННЯ (ПОДВІЙНИЙ ВИБІР)	21
Пушкар Є. В. ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОГРАМА	24
Пушкар Є. В. БУЛІНГ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	27
Скирда А. Є. МІЖНАРОДНІ ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ ТА ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНИХ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ	31
Чжан Бо, Буцик І. М. СТУПЕНЕВА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ВИРОБНИЦТВА АВТОМОБІЛІВ У КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ	35
СЕКЦІЯ 2. ОСВІТА (ДОШКІЛЬНА, ПОЧАТКОВА ОСВІТА, СЕРЕДНЯ, ПРОФЕСІЙНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА) SECTION 2. EDUCATION (PRESCHOOL, PRIMARY, SECONDARY, VOCATIONAL AND SPECIAL EDUCATION)	39
Алексахіна Т. О. ГЕНЕРАТИВНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ	39

Ващак Н. М. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	42
Городиська В. В., Дудяк Р.-С. О., Качмар Х. А. РУХЛИВА ГРА ЯК ЗАСІБ ЗМІЦНЕННЯ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ	45
Городиська В. В., Суряк Л. Я. ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЕТИКЕТУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА ЙОГО СКЛАДОВІ.....	49
Городиська В. В., Дудяк Р.-С. О., Піддубна М.-Р. Б. ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ	52
Гутиряк О. І., Олексій І. А. СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ.....	56
Іваненко М. О. ЮРИДИЧНА ГРАМОТНІСТЬ УЧНІВ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	59
Лучкевич М.М. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ DEVOPS-ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	62
Семко Б. В., Скринченко А. С., Балик Я. В. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ЗАСОБАМИ LOW-COST ЕКСПЕРИМЕНТІВ У НАВЧАННІ ФІЗИКИ	65
Олех І. С. ЗНАЧЕННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	69
Хрокало А. І. ПОТЕНЦІАЛ МНЕМОТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ У СТИМУЛЮВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	72
Шаповал О. В. РОБОТА З КРАЇНОЗНАВЧИМИ МАТЕРІАЛАМИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНИХ ЗАХОДІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ ДО ЖИВОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ТА ЗАЦІКАВЛЕННЯ ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН	75
Шнайдер М. М. СКЛАДОВІ МОВЛЕННЕВОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ.....	77

СЕКЦІЯ 3. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ SECTION 3. PHILOLOGICAL SCIENCES	81
Гуз О. П. РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ФРАНУЗЬКОЇ МОВИ.....	81
Колісник В. Ю. ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У ПОВІСТІ Р. А. МОНТГОМЕРІ “ВТРАЧЕНІ СКАРБИ ОСТРОВА НАБУТІ”	83
Sytniakivska S., Khmelivska S., Petrova S. PROJECT-BASED LEARNING AS AN EFFECTIVE TOOL FOR DEVELOPING PROFESSIONAL COMMUNICATION IN ESP CLASSES	85
СЕКЦІЯ 4. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ SECTION 4. PHYSICAL CULTURE AND SPORTS	88
Голобородько О. В., Босенко А. І. АДАПТАЦІЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ ПАУЕРЛІФТЕРІВ ДО СПЕЦИФІЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ.....	88
Карло Д. А., Босенко А. І. АДАПТИВНІ РЕАКЦІЇ ЮНИХ ГІМНАСТОК НА НЕСПЕЦИФІЧНІ ФІЗИЧНІ НАВАНТАЖЕННЯ.....	91
СЕКЦІЯ 5. ПРАВО SECTION 5. LAW	94
Герасименко В. М., Ніколаєнко Т. Б. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	94
Норун Н. THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL AND NATIONAL LAW IN THE FIELD OF HUMAN RIGHTS PROTECTION	97
Коновалова М. І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ СОЦІАЛЬНИМ ЖИТЛОМ ТА ЖИТЛОВИМИ ПРИМІЩЕННЯМИ З ФОНДІВ ЖИТЛА ДЛЯ ТИМЧАСОВОГО ПРОЖИВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ВОЄННОГО СТАНУ	100
Кравець В. М. РОЛЬ ТА ОКРЕМІ АСПЕКТИ УЧАСТІ НОТАРІУСА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ... ..	102
Попова О. В., Попова Є. О. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА В РЕГУЛЮВАННІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	104

СЕКЦІЯ 6. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ SECTION 6. ECONOMICS AND MANAGEMENT	106
Білоніжка В. П. ГОМЕОСТАЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	106
Коваленко В. Ю. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	108
Королюк Д. В. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ОСНОВНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ІМІДЖЕМ	111
Кузьмич А. В. МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	114
Міщенко В. В. ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ОСНОВІ РОЗШИРЕННЯ ПЛОЩ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	117
Мороз В. П., Гобела В. В., Гобела О. В. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ЗАГРОЗ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	122
Степовий А. С. ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ КАПІТАЛУ	125
Скомаровський В. В. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	128
Сторчак С. Г. СТРУКТУРА МОДЕЛІ ОЦІНКИ ТА МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ НА ОСНОВІ БАЗИСНИХ ДЕТЕРМІНАНТ	133
Чеботок В. В. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ	137
СЕКЦІЯ 7. ФІНАНСИ, ОБЛІК, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ SECTION 7. FINANCE, ACCOUNTING, BANKING, INSURANCE	141
Сук П. Л. РОЗПОДІЛ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ ЗА ОБЕРНЕНИМ МЕТОДОМ НА ОСНОВІ ВАЛОВОГО ПРИБУТКУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ	141

СЕКЦІЯ 8. МЕНЕДЖМЕНТ, МАРКЕТИНГ, ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ
SECTION 8. MANAGEMENT, MARKETING, ENTREPRENEURSHIP AND TRADE..... 145

Москаль І. І.
ОСОБЛИВОСТІ РЕАГУВАННЯ НА СТРЕС В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО
БІЗНЕСУ..... 145

Pashchuk B. V., Tkachenko K. A.
CORPORATE STYLE AS A KEY TOOL FOR BUILDING BRAND COMPETITIVENESS 147

Прохоренков С. В.
ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В
УКРАЇНІ 151

Сабецька Т. І., Римарук В. В.
УДОСКОНАЛЕННЯ АЛГОРИТМУ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 155

Савчук Я. В.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА..... 159

Ханик А. Я.
ЗАГРОЗИ КАДРОВІЙ БЕЗПЕЦІ СУЧАСНОГО ПРИВАТНОГО ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я 162

Ханик В. А.
ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ЯК ВАГОМИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я 164

СЕКЦІЯ 9. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНЕ
УПРАВЛІННЯ
SECTION 9. PUBLIC MANAGEMENT, ADMINISTRATION AND PUBLIC
ADMINISTRATION 166

Кушнір В. М.
БАГАТОВИМІРНИСТЬ СУСПІЛЬНОЇ ЦІННОСТІ СПОРТИВНИХ ОБ'ЄКТІВ: СИНТЕЗ
МІЖНАРОДНИХ ПІДХОДІВ ВООЗ, ЄС, США ТА АВСТРАЛІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ПРАКТИКИ 166

Подкур В. О.
СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО УСПІХУ ПІСЛЯ ВІЙНИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ
УКРАЇНИ..... 170

СЕКЦІЯ 10. ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ SECTION 10. PSYCHOLOGICAL SCIENCES	175
Абасалієва О. М., Сергієнко С. С. ПСИХОЕМОЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ ІЗ КОМПУЛЬСИВНИМ ПЕРЕЇДАННЯМ	175
Абасалієва О. М., Забеліна О. С., Смирнова Т. М. МЕХАНІЗМИ НАДАННЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ	177
Абасалієва О. М., Забеліна О. С., Сарджанянц Є. С. ІНФОРМАЦІЙНА ЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК МЕДІАТОР ВОЄННОГО СТРЕСУ В УМОВАХ КРИЗИ	179
Абасалієва О. М., Забеліна О. С., Горбунова К. Ю. ТІЛЕСНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ПРОЯВ ДЕЗАДАПТИВНОГО ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ	181
Абасалієва О. М., Забеліна О. С., Бутенко А. А. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ КЛІЄНТІВ ІЗ ПІДВИЩЕНИМ РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ: ПІДХОДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ	184
Абасалієва О. М., Забеліна О. С., Кукал І. О., ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ПОДОЛАННЯ ПТСР У ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ	186
Божук Т. В. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ЛІКУВАННЯ	188
Бурцева О. С., Філіпович В. М. УСВІДОМЛЕНІСТЬ ЯК МЕДІАТОР ЗВ'ЯЗКУ МІЖ КРЕАТИВНОЮ ГНУЧКІСТЮ ТА ТОЛЕРАНТНІСТЮ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У ВНУТРІШНІХ БІЗНЕС-ПЕРЕГОВОРАХ	190
Виноградова Н. С. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОТРАВМАТИЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	192
Жулковський В. В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	194
Лоскутова О. М. ВПЛИВ ПОКАЗНИКІВ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ	198
Орлова О. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАЗДРОСТІ І ЩИРОСТІ	200
Сапон Л. А. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ..	202

СЕКЦІЯ 11. МЕДИЧНІ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ	
SECTION 11. MEDICAL AND PHARMACEUTICAL SCIENCES	205
Водиак В., Чупровська Ю.	
THE ROLE OF INTRA-ABDOMINAL HYPERTENSION IN DEVELOPMENT POSTOPERATIVE EVENTRATION IN CANCER PATIENTS.....	205
Лазарук О. В.	
LOCALIZATION-BASED CLASSIFICATION OF TISSUES IN INVASIVE DUCTAL BREAST CARCINOMA (SECOND REPORT).....	207
Матасар І. Т.	
ІНФОРМАЦІЯ, СВІДОМІСТЬ, ВСЕСВІТ: ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО- ХВИЛЬОВОЇ МЕДИЦИНИ.....	209
Понзель Н. І., Колесник П. О.	
ЯК ФАКТОРИ РИЗИКУ ВПЛИВАЮТЬ НА ОБІЗНАНІСТЬ І ПРАКТИКУ СКРИНІНГУ РАКУ МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ ТА ШИЙКИ МАТКИ?.....	214
СЕКЦІЯ 12. БІОЛОГІЯ ТА БІОХІМІЯ	
SECTION 12. BIOLOGY AND BIOCHEMISTRY	216
Шегеда І. М.	
ВПЛИВ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ ТА ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ КАРБАМІДОМ НА ФОТОСИНТЕТИЧНИЙ ГАЗООБМІН СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	216
СЕКЦІЯ 13. АГРАРНІ НАУКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВО	
SECTION 13. AGRICULTURAL SCIENCES AND FOOD	220
Врадій О. І., Алексєєв О. О., Салямон А. В.	
ДИНАМІКА НАКОПИЧЕННЯ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ У НАСІННІ СОЇ В АГРОЕКОСИСТЕМІ НА РІЗНІЙ ВІДДАЛІ ВІД ЛІСУ.....	220
СЕКЦІЯ 14. ТЕХНІЧНІ НАУКИ, ВИРОБНИЦТВО ТА ТЕХНОЛОГІЇ	
SECTION 14. TECHNICAL SCIENCES, PRODUCTION AND TECHNOLOGY	223
Крижанівський Д. В., Радовенчик Я. В.	
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ З КАПІЛЯРНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ В ТЕХНОЛОГІЯХ ОБРОБКИ ВОДИ.....	223
Кузьменко Е. Д., Ільків Є. Ю., Галярник М. В.	
ОЦІНКА ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ГРАВІТАЦІЙНОЇ РОЗВІДКИ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПІДЗЕМНИХ ЦЕНТРІВ ГЕОДЕЗИЧНИХ ПУНКТІВ	226
СЕКЦІЯ 15. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КІБЕРНЕТИКА	
SECTION 15. INFORMATION TECHNOLOGY AND CYBERNETICS	229
Бондарчук В. Г., Багнюк Н. В.	
АВТОМАТИЗОВАНА СМАРТ-СИСТЕМА ОБІГРІВУ ДОМАШНІХ ТВАРИН В ХОЛОДНУ ПОРУ РОКУ	229

Мороз Б. С., Багнюк Н. В. МОДЕЛЬ РОБОТИЗОВАНОГО ШТУЧНОГО ПАЛЬЦЯ РУКИ ЛЮДИНИ З ПЕРСПЕКТИВАМИ БІОНІЧНОГО ПРОТЕЗУВАННЯ	232
Потоцька О. О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГАДЖЕТІВ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ	236
СЕКЦІЯ 16. ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ SECTION 16. PHILOSOPHICAL SCIENCES	239
Ляшко С. В. ІДЕАЛ ВОЇНСЬКОЇ ЧЕСТИ У ВІДНОШЕННІ ДО ІСТОРИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	239
СЕКЦІЯ 17. КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО ТА КУЛЬТУРОЛОГІЯ SECTION 17. CULTURE, ART AND CULTURAL STUDIES.....	243
Євсікова І. Р., Макаренко А. О., Галанова О. С. АЙДЕНТИКА БРЕНДУ КРИЗЬ ПРИЗМУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ТРАДИЦІЙ...	243
Коломієць О. Є., Любенко Н. В., Миронов В. Д. ЕВОЛЮЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПОБУДОВИ ФІРМОВОГО СТИЛЮ В ЕПОХУ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА	246
Лапікова С. О., Заєць А. М. КУЛЬТУРНИЙ ВПЛИВ “BRAID” НА ІНДУСТРІЮ ВІДЕОІГОР	249
Пташник І. Я. РОЛЬ АНСАМБЛЕВОЇ ТА ОРКЕСТРОВОЇ ПРАКТИКИ У ПРОФЕСІЙНОМУ ФОРМУВАННІ МУЗИКАНТА-ДУХОВИКА.....	251
Шемчук А. В., Ільницька Л. В. МІНІМАЛІЗМ У ДИЗАЙНІ КНИГИ: ЕСТЕТИКА ТИШІ ТА ПРОСТОРУ.....	253
СЕКЦІЯ 18. ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ SECTION 18. PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES.....	255
Швай О. Л. БУЛЕВІ ФУНКЦІЇ У КРИПТОГРАФІЇ.....	255
СЕКЦІЯ 19. ЖУРНАЛІСТИКА SECTION 19. JOURNALISM	256
Литвинська С. В. ДО ПИТАННЯ РОЗМІЩЕННЯ РЕКЛАМИ В СУЧАСНИХ МЕДІА.....	256

УДК 177

Ляшко С. В.

аспірант спеціальності 033 Філософія,
Національний технічний університет “Дніпровська політехніка”,
викладач,
Дніпровський гуманітарний університет

ІДЕАЛ ВОЇНСЬКОЇ ЧЕСТИ У ВІДНОШЕННІ ДО ІСТОРИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Питання, з огляду на нинішню ситуацію, болюче і провокативне. Та від того його принципове значення для історіософії, філософії моралі, науки загалом та, зокрема – нашого дисертаційного дослідження, не зменшується, що не дає нам права обійти його мовчанням, коли є що висловити. Тим паче – нещодавня розшифровка й оприлюднення чергового пласту шумеро-аккадських табличок – порівняно найдавніших – надає новий матеріал не лише для дослідження походження перших держав політологами, а й зародження традиційної моралі та її виправдання з боку влади філософами й культурологами. Це – початок нової віхи в гуманітарних науках, де ще тільки належить вивчити усі факти поодиночі скрупульозно. Обмежимося поки нинішньою темою, чи не найширшою.

Як стало відомо, сувора диференціація статей за сферами праці нашому виду загалом невласлива, і виникає разом із деспотичними державними утвореннями. До цього періоду нібито переважала фактична рівність, напів рівність або навіть відмічалися окремі риси матріархальної спрямованості суспільства. І тільки концентрація світської (часто – і духовної) влади у руках однієї особи чи групи осіб спричиняє епохальний розподіл за найпростішими природними показниками, вигідними для правителя: фізично сильніший і масивніший чоловік має воювати та здобувати нові багатства, отримуючи за це “об’їдки зі столу” владних світу цього, а жінка перетворюється на породіллю без права голосу. Де-факто, сильної політичної влади не мали ні ті, ні інші як такі, адже була окрема когорта населення, мізерні долі відсотка, що тільки й виконували роль “справжнього народу” (справедливий вислів одного класичного марксиста). Але чоловік традиційно був “наближеніший” до царя через свою “нагальність у застосуванні” (жінка – це тільки перспектива майбутніх воїнів і трудових рабів), мав більше шансів досягти поважного сану шляхом ризику, лестощів і жертв. Власне, винятки у самій владній верхівці теж були, про що ніколи не варто забувати, наприклад, Хатшепсут, яка мала багато

економічних заслуг. Проте це майже не впливало на вже усталений розподіл ролей: навіть у часи імператриць, для жінок з народу умови були скрутні, а якесь поліпшення – тільки для придворних дам. Тим не менше, вигода володаря була одним із основних чинників формування офіційної моралі увесь писемний період і раніше. У зв'язку із патронатом “царя”, виникає і поняття військової чести як показової пропагандистської акції возвеличення й дисциплінації воїна, що виконує вищу волю. Ми не заперечуємо і “природного” утворення воїнського кодексу як деякого прояву елементарного гуманізму, “етичної емоції” [0], що спричиняли конкретні казуси, але зосереджуємо свою увагу на централізуючій основі, яка пояснює таку неймовірну кількість історичних “відхилень”, що їх тільки і можна вважати нормою. Убивство та грабунок офіційно, за писаними законами, перетворюються на злочини “відносні”, адже давня серед людей практика насилля над собі подібними набуває схвалення [0] у деяких випадках, підкорюється: вбивати, грабувати, гвалтувати, полонити в ім'я царя та держави є почесним, тоді як убивство панського собаки карається найтяжчим чином або непомірною пенею (читай, напр., Правду руську, яку часто видають за зразок довершеного гуманізму східних слов'ян). Самий же кодекс воїна історично ускладнювався, набуваючи більш “соціальних” рис, але залишаючись пропагандистською етикеткою загалом. Двосічною: і для воїнів у найбазовіших поняттях, адже це дисциплінувало та викорінювало непокору до найкривавіших наказів, і для народу – в більш формальних і туманних, аби виправдати війну та убезпечити армію, яка подавалася часто зряддям захисту Вітчизни, а не окупації інших народів, спільнотою “справжніх чоловіків”. Щодо виправдання нападницьких війн, то несподівано згадувалося про воїнську звитягу й удаль (скандинавські народи, татаро-монголи, військо Тамерлана тощо).

Скажімо, сміливість, відвага, відданість володарю, зрозуміло, цінувалися здавна та були основою основ – так дійсно мали поводитися солдати (особливо – останній пункт). За наказом убивати зовсім незнайомих людей, які особисто тобі та твоїй сім'ї нічого не зробили, будь-яким чином, аби тільки слідувала перемога та “процвітання держави”, – це норма. Наприклад, Ахіллес бере гору над Гектором з допомогою богів-змовників, а Діомед – просто кривавий різник, який не знає жалю. Чесність у бою, жаль до переможених, заборона гвалтувати жінок і вирізати цілі поселення (включно з дітьми) виникли доволі пізно, у “лицарських романах”. В “Іліаді” й “Епосі про Гільгамеша” ми бачимо багато прикладів сміливості й відваги, що досі оспівуються. Звісно, далеко не всі реальні історичні воїни виявляли таку мужність, “утікаючи без щита”, попри загрозу подальшого соціального остракізму, як у Спарті. Та у тих же творах нормалізовані речі для сучасного

європейця зовсім неприпустимі – ніякого натяку саме на “лицарську честь круглого столу” де Труа: Гільгамеш і Ахіллес – ґвалтівники, рабовласники, підступні вбивці, свавільні деспоти. Більше того, сам Кретъен де Труа створив свою літературну державу короля Артура як опозицію до реального стану речей, про що казали інші автори до нас. Середньовічний лицарський кодекс Раймунда Луллія – суто художній твір. Фактично ж, лицарська військова честь мала поодинокі приклади наївних ідеалістів і дійсно найкращих синів людства, залишаючись переважно, прерогативою книг – папір усе стерпить, – тоді як у відсотковому відношенні війна завжди була санкцією насильства та безчинств; найжахливішим творінням цивілізації, де немає “правильних”, адже на ній – усі вбивці. Війна суперечить поняттю гуманізму, заповідям Христа, смиренню, що цілком природньо та зрозуміло [2].

Тут хтось міг би згадати японських самураїв, обмежених суворим кодексом чести бушідо. Справедливий аргумент, але, знову, тільки у книгах і американських фільмах нашого покоління. Легендарний збирач японських земель, Ода Нобунага, був переможений своїми політичними опонентами у храмі (!), в заздальгідь нерівному і нечесному бою, через що був змушений здійснити сепуку. – Украй підле вбивство, де воїнська честь “зіграла не у той бік”. Кожний правовірний християнин, мусульманин, синтоїст тощо знає про неприпустимість пролиття крові у домі божому, що дає нам усім правильне моральне розуміння події. Власне, нерівне, провокативне дуелянтство задля знищення політичних фігур, дуже розповсюджене у історичній практиці, висміяне ще А. Шопенгауером у його “Афоризмах життєвої мудрости”, найбільш радикальним способом. І це, так би мовити, “нашляхетніші” з історичних прикладів політичних убивств воїнів. А. Валенштайна просто зарубали у кімнаті напівголого алебардами, Петра Болбочана – розстріляли після формального суду на залізничній станції. Щодо Японії, повертаючись, то варто згадати, що пізніше навіть приймалися спеціальні закони заборони сепуку, оскільки ритуальне самогубство набуло неабиякого поширення та практикувалося серед усіх верств населення за найменшого, часто абсурдного, приводу, ніяк не пов’язаного зі справжньою воїнською доблестю. А ті самі самураї у ХІХ ст. під час повстання охоче користувалися придбаною російською однозарядною вогнепальною зброєю, всупереч точці зору відомого всім чуйного американського фільму, де японський воїн здобуває перемогу лише чесно, власним умінням бою, і стріляє винятково зі “шляхетного” лука; влаштовували різанини, грабунки цивільного населення (й інше) власної країни. Сьогодні також мало хто згадує про особливу “традицію” європейської армії, відому ще у першій половині ХХ ст.: триденна сваволя після взяття ворожого міста. Такої “сваволі” зазнали, наприклад, Прага, Кенігсберг, осередки катарів. Нинішні події показують, що подібні “звичаї” нікуди не

поділися, адже “зараз війна і можна все”, як висловився один російський окупант ще на початку повномасштабного вторгнення. Військові дії на Близькому Сході показали, що, виявляється, можна бити по дитячих лікарнях важкими бомбами, створювати штучні дефіцити їжі та ліків, отримати після цього Ордер від Міжнародного суду, та продовжувати жити спокійно й бути “суб’єктом цивілізованої політики”.

Людська моральність, у широкому сенсі, і військова честь – у вузькому виявилися достатньо відносними, звичаї та закони війни – формальними і ніким не контрольованими, вигаданими кабінетними ідеалістами, санкції за їхнє порушення, часто, умовними – настала криза книжного гуманізму, якої людство ще не знало: абсолютне розчарування. Ніколи примари гуманізму на війні не були реальними внутрішніми максимами масово; їхні прихильники поодинокі, бо сама довершеність людського духу – явище поодиноке. Багато з нас, по-честі запитавши себе чи були вони все свідоме життя гідними та чи є їхнім гріхам виправдання, уподібнилися би до самураїв; і тільки бог міг би простити наші легковажні провини минулого. Але в цьому немає нічого дивного, адже найаморальніші з людських традицій мають найглибше коріння та тіснять новостворені писані закони, особливо ж – коли є підтримка жадібного та безчесного, як і п’ять тисяч років тому “царя”.

Список літератури

1. Ляшко С. В. До питання про психологічні витоки принципу справедливості у найдавніших цивілізаціях Межиріччя. Історико-правовий часопис. Луцьк, 2024. Т. 2, вип. 23. С. 12–17. URL: <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2024-2>.

2. Ляшко С. В. Моральний ідеал християнства на основі творів Дорофія Газького й Іоанна Дамаскіна: порівняльний аналіз. “Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого”. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Харків, 2025. Т. 3, вип. 66. С. 159–173. URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.66.337970>.

3. Павлова Т. С. Етична емоція як основа права і моралі: соціально-філософський аспект. Культура народів Причорномор’я. Научний журнал. 2013. Т. 245. С. 179–181.